

УДК 363.2

Горбашевська М. О.

к. е. н., доцент, доцент кафедри
менеджменту і фінансів МДУ

ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ: МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ

Економічний ризик – це ймовірність виникнення певного рівня збитків. В економічній літературі він проявляється в абсолютному та відносному вираженні.

Абсолютне вираження характеризує кількісні зміни в грошовому та натуральному вигляді отриманих збитків. *Відносне* – характеризує відношення суми отриманого збитку до майна, прибутку чи інше.

Зробити аналіз ризику – це надати потенційним партнерам необхідні дані для прийняття рішення стосовно доцільності участі у проекті та передбачити заходи щодо захисту від можливих фінансових втрат. Аналіз ризику проводиться послідовно.

Будь-який підприємець во всіх сферах економічної діяльності буде намагатися уникати значних збитків. За умов нестабільної та швидко змінюваної ситуації суб'єкти економічної діяльності змушені враховувати всі можливі наслідки дій своїх конкурентів, а також інших змін у ринковій ситуації.

Найбільш розповсюдженими методами оцінювання та управління ризиком є: статистичний, експертних оцінок, аналітичний, оцінки фінансової стійкості та платоспроможності.

При оцінці ступеня ризику переважним є *статистичний метод*. За наявності на фірмі необхідної інформації розрахувати кількісну оцінку ступеня ризику можна за допомогою формул, які вже давно успішно застосовувалися в теорії ймовірності і статистиці.

Статистичний метод полягає у вивченні статистики втрат та прибутків, які мали місце на певному чи аналогічному підприємстві, з метою визначення вірогідності події, встановлення величини ризику. Вірогідність означає можливість отримання певного результату. Наприклад, вірогідність успішного просування нового товару на ринку протягом року складає 3/4, а невдача - 1/4. Величина, або ступінь, ризику визначається за двома показниками: середнім очікуваним значенням та коливанням (змінною) можливого результату.

Метод *експертних оцінок* відрізняється від статистичного лише методом збирання інформації для побудови кривої ризику. При цьому методи передбачають збирання та вивчення оцінок, зроблених різними спеціалістами (певного підприємства чи незалежними експертами), які стосуються ймовірності виникнення різних розмірів утрат. Оцінки базуються на врахуванні всіх факторів фінансового ризику, а також на статистичних даних. Реалізація способу експертних оцінок значно ускладнюється, якщо кількість показників оцінки мала.

Метод аналогів – полягає в тому, що при аналізі ступеня ризику напряму підприємницької діяльності доцільно вживати дані про розвиток аналогічного напрямку в минулому. При цьому аналіз минулих чинників ризику

проводиться на підставі інформації, одержаної з самих різноманітних джерел. Після цього інформація обробляється з метою виявлення залежностей

між запланованими результатами діяльності фірми і урахуванням потенційних ризиків.

Аналітичний метод – доцільно довести до наступних взаємопов'язаних етапів:

- 1) аналітична обробка одержаної інформації;
- 2) побудова діаграм залежності вибраних результативних показників від величини вихідних параметрів;
- 3) визначення критичних значень ключових параметрів;
- 4) аналіз факторів, які впливають на ключові параметри, можливі напрямки їх ефективності та стабільності роботи фірми.

Перевага цього методу полягає в тому, що він поєднує можливості пофакторного аналізу параметрів, які впливають на ступінь ризику та імовірність його зниження.

Метод доцільності витрат ґрунтується на тому, що в процесі господарської діяльності витрати розділяються за елементами і за напрямками, тому що вони не мають однакового значення. Тобто ступінь ризику за окремими елементами витрат у середині одного й того ж напрямку діяльності різна. Тому визначення ступеня ризику за цим методом орієнтовано на ідентифікацію потенційних зон ризику. Такий підхід також доцільно проводити з позиції можливості визначення вузьких місць діяльності підприємства, з погляду їх ризикованості, а потім розробити шляхи їх ліквідації.

Теорія ігор – математичний апарат для вибору стратегії для ризику. Він дозволяє підприємцю або менеджеру краще розуміти конкретну ситуацію та довести до мінімуму ступінь ризику.

Таким чином, якщо ми кажемо про визначення методів оцінювання та управління економічними ризиками, можна виокремити широкий спектр дій, які нам будуть необхідні для виявлення ризику, його усвідомлення, аналізу, оцінки та контролю.

Література:

1. Вітлінський В.В., Верчено П.І. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком. – К., 2000. - 292 с.
2. Вітлінський В.В. Аналіз, оцінка і моделювання економічного ризику. - К.: ДЕМІУР, 1996. - 211 с.
3. Гончаров І.В. Ризик та прийняття управлінських рішень: - Х., 2003. - 159 с.